

HRVATSKA RIEČ

PREDPLATA: Za ŠIBENIK I AUSTRO-UGARSKU sa dostavom u kuću mjesечно K 1'25, godišnje K 15.—. Za INOZEMSTVO suviše poštarina. — Plativo i utuživo u Šibeniku.

POJEDINI BROJ 10 PARA.

VEČERNJI LIST

Izlazi utorak, četvrtak i subotu

Telefon br. 31. — Čekovni račun 71.049

UREDNIŠTVO I UPRAVA „Hrvatske Rieči“ nalaze se u „Hrvatskoj Tiskari“ (Dr. Krstelj i drug). — Rukopisi ne vraćaju se. — Nefrankirana pisma ne primaju se. — Tisak „Hrvatske Tiskare“ (Dr. Krstelj i drug). — Vlastnik, izdavaatelj i odgovorni urednik JOSIP DREŽOČA.

OGLASI PO CIENIKU.

God. IX.

ŠIBENIK, utorak 4. ožujka 1913.

Broj 802

Na istoku se vedri - na zapadu oblači.

Austrija i Rusija razoružavaju - Njemačka i Francuzka spremaju rat.

Bilo je časova, kada se je činilo da će balkanski rat biti kvasac obćem svjetskom zapletaju, da će se izpuniti rieči onoga velikoga državnika koji je rekao da će iztočno pitanje dovesti do sukoba. do obračuna između slavenstva i germanstva. Odnosaji između Austrije i Rusije, u povodu rješavanja balkanskog pitanja, davahu nagovještati da je taj čas obračunavanja već došao. I baš kada se je činilo, da je sukob između velikog slavenskog carstva i habsburgčke monarhije neizbježiv, nadošlo je ručno pismo našeg vladara caru Nikoliju ruskomu, koje je proizvelo neočekivani preokret.

Ruski ministar predsjednik Kokovcev učinio je neki dan jednu važnu izjavu jednom austrijskom publicisti, u kojoj je iznio vruću želju, da bi se što prije sporazumom svih evropskih velesila riešila prieporna balkanska pitanja. Ova se je izjava živo komentirala u evropskoj štampi i iz nje se je obćenito zaključivalo, da će za koji dan okrenuti situacija na bolje.

Došla je onda izjava austrijskog ministra predsjednika grofa Stürgkha, koji je poslanicima i zastupnicima industrijalaca iz sjeverne Česke rekao, da će se za kratko vrijeme kriza sretno riešiti. Kasnije izjave i događaji samo potvrđivahu ovaj optimizam grofa Stürgkha, a današnje vijesti kažu jasno, da je sporazum između Rusije i Austrije gotova stvar.

Uporedo s razbistrenjem položaja na sjeveru, dolaze i povoljne vijesti sa Balkana. Izmorena Turska traži mir i od nje prihvaćena baza pregovora mogla bi dovesti do sklopljenja mira. Preostajalo bi jedino još pitanje omedjašenja Albanije kao predmet trvenja; ali prepostaviv da je između Rusije i Austrije došlo do sporazuma, može se i to pitanje izlučiti iz pitanja gorućih.

Opravdan je dakle optimizam glede sredjenja prilika na Balkanu, nu ovo poboljšanje ne daje nikakve opravdane nade u poboljšanje obćeg svjetskog položaja. Sukob između germanstva i slavenstva ostaje, samo što dosadanj protagovnosti — Austrija i Rusija — ostaju u pozadini, a sukob se izpoljava u drugoj formi te jedna proti drugoj izstupaju Njemačka i Francuzka.

Suludo naoružavanje Njemačke — kako je nazvao u njemačkom Reichstagu socijalista Vogter — izazvalo je i Francuzku na utakmicu. Obrazloženje pak, kojim poprača Njemačka svoje naoružavanje, još više alarmira svijet.

„Odluka, da se poveća i pojača naša vojna snaga — veli organ njemačkog državnog kancelara — morala se je stvoriti gledom na događaje u jugo-istočnoj Evropi. Kako se imade provesti pojačanje, to je stvar točnog i temeljitog promišljanja, jer ovo pojačanje se nesmije shvatiti kao kakav bluff prema inozemstvu, već kao čvrsta odluka, da se one snage našega naroda, koje danas jalovo i latentno leže u zemlji, što bolje u svrhu podpune organizacije naše vojske izcrpe. Temeljnu ovu odluku stvorio je car već početkom mjeseca siečnja i sada su centralni uredi državnih vlasti na okupu i živo rade oko toga, da svrstaju ovu carevu odluku u pojedine etate, i da joj dadu zakonsku formu. Ako će bundesrat, o čemu nema sumnje, ovu tako izradjenu osnovu prihvatiti, onda će moći ova odluka da stupi kao zakon već o Duhovima na snagu. Vrhovna državna vlada već je stupila u saobračaj sa vodjama bundesrata“.

Ovo službeno obrazloženje zvuči kao ratna trublja. A Francuzka na ovaj izaziv ne miruje, ma i sama grozničavom brzinom naoružava se, da bude spremna na odlučni sudar. Ličnost Poincaréova jamstvom je, da Francuzka ne će u ovom pitanju kolebati, ma da će, zatrpav sve domaće razmirice, bataliv i kulturnu borbu, znati izstupiti proti njemačkoj bahatosti i ponosom i energijom. Njemačka forsira, pospešuje sudar, jer zna da se odgadjanjem samo slabi finanjijalna njena snaga i kada bi se zavljučilo dulje, da bi krah bio neizbježiv.

Germanstvu falilo je srčanosti, da se otvoreno uhvati u kočtač sa slavenstvom i zato je okrenulo borbu na drugu frontu; ali i na toj fronti naći će Slavene.

Pokrajinski školski nadzornik Antun Ströll.

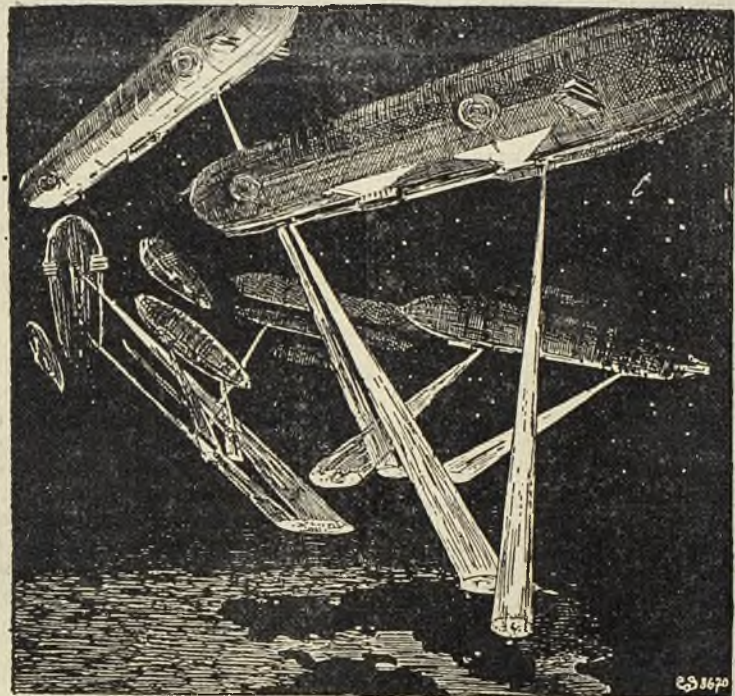
Ma koliko se želilo, radilo i nastojalo, da naše pučko školstvo još ne osjeti gu-

bitak ovog čovjeka, ipak eto stvar je već gotova i nadzornik Ströll nas ostavlja. Da je njegov odlazak, njegovo umirovljenje gubitak, i to pravi gubitak za naše pučko školstvo, o tome ne treba trošiti rieči. Tko je god priuba pratio naše školske stvari i prilike, razvoj naših škola u posljednje doba, taj ne može a da taj razvoj ne dovede u suglasje s imenom ovoga muža. On je učinio za naše školstvo sve, što je mogao na svom položaju, a učinio je to više svojim ličnim uplivom, svojim ličnim impulsom i snagom onih simpatija, koje je bio stekao i u učiteljstvu i u cijeloj zemlji svojom umnošću, energijom, ozbiljnošću, a k tome i svojom superiornošću nad svim nevo jicama našeg ambijenta.

Ovo smo htjeli baš naglasiti, jer nadzornik Ströll nije nikada podlegao, niti je htio znati da ikad služi ovome ili onome. On je imao pred očima samo školu i učitelja, kao takova, a što je učitelj bio po svojim ličnim i građanskim pravima i dužnostima, to je nadzorniku Ströllu bilo isto tako netaknjivo kao njegovo lično dostojanstvo. I za to pod nadzornikovanjem Ströllom nije bilo progona učitelja radi njihova političko-stranačkog držanja, dok je to držanje išlo u skladu s dostojanstvom pučkog nastavnika. U tome se je osjetila velika, ugodna razlika odmah nakon nastupa njegove službe u svojstvu pokr. škol. nadzornika i ta razlika je ostala permanentna i jednaka evo do sada, do njegova odlaska u mirovinu. I ovo je jedan od razloga, radi kojeg će se Ströllovo nadzornikovanje spominjati harnošću i pohvalom. Kao stručnjak bio je uprav na visini, i to na takovoj, da mu je vrlo, vrlo težak bio naš predmet, a sada pri njegovu odlasku svaki je ljubitelj pučke škole upravo zabrinut, jer je isto tako teško naći mu nasljednika. Koliko je bio štovani i cijenjen vidilo se pred 4 godine, kad je bio navršio deset godina svog nadzornikovanja, a onaj put vidilo se i koliko je bio ljubljani, a tu ljubav on je stekao upravo kao čovjek, koji je svoj položaj shvatio i svoje dužnosti vršio s onom ljubavi, koju može da posjeduje čovjek domaći, sin ove zemlje, u nju zaljubljen, njoj odan i njoj posvećen. Svak će reći, da je to očekivati od čovjeka, ali je opet istina, da se riedki na visokim položajima znadu takovim održati, a između tih riedkih Ströll stoji između prvih. I za to ponavljamo, da je njegovovo umirovljenje pravi gubitak za naše pučko školstvo, za našu pokrajinu.

Mi u Šibeniku pak na osobit način osjećamo taj gubitak, a za što, to zna

Njemački zrakoplovi nad Englezkom.

U Englezkoj vlada ne mala zabrinutost i strah pred njemačkim zrakoplovima. Englezka štampa ne može nikako da se smiri, što je — kažu — pred par dana na horizontu Warwickshira i Selbya u Jorkshiru kružio jedan tajinstveni zrakoplov. Novine su o tome donasile čitave članke, a „Daily Graphic“ donio je na prvoj strani fantastičnu sliku, kako 13 ogromnih njemačkih Zeppelinovih zrakoplova osvjetljaju čitavu Veliku Britaniju.

svaki naš gradjanin, koji je čuo, čitao i vidio, s kolikom se je brigom i ljubavi Ströll uvijek zauzimao za dobro i napredak pučkog školstva u našem gradu, koje je on našao baš u primitivnim prilikama, a koje se sada može pohvaliti krasnim, vidljivim uspjesima, između kojih je naša ženska građanska škola s tečajima usavršavanja prava, velika stečevina Šibeniku, za koju ide hvala u prvom redu nadzorniku Ströllu.

Koliko je nadzornik Ströll štovani, cijenjen i ljubljen vidi se evo opet sada pri njegovom odlasku, te on može da se oprosti od škole i od učiteljstva podpuno svjestan, da je svoj zadatak izvršio odlično i uspješno izključivo snagom svojih ličnih vrлина.

On odlazi, a ciela pokrajina, dok će žaliti njegov odlazak, imat će uvijek za nj uz najljepšu uspomenu i najljepše rieči hvale i priznanja. Uz onu povjest o pučkom

školstvu u Dalmaciji, koju je on napisao, pisat će drugi povjest tog školstva kroz ovo posljednje razdoblje, a u toj povjesti blistat će svjetlo i čestito jedno veliko ime, ime Antuna Strölla.

Promjena ustava u Holandiji.

Holandija hoće da u nekim tačkama promjeni ustav. Te se promjene tiču izbora: izbora u parlament i izbora u senat. Od ovih dvaju glavna je promjena za izbore u parlament, koja se sastoji u izmjeni jednog jedinog ustavnog članka: § 80. Taj kaže: pravo izbora ima svaki onaj, koji plaća najmanje jednu forintu poreza na zemljište; koji plaća poreza na prihod (najmanji prihod 600 forinti); koji plaća kojeg drugog poreza, jer n. pr. ima služinčadi i t. d.;

Najnovije pariške mode.

O sadašnjoj ženskoj modi bit će za bilježeno u kronici kostima, da je stajala sasvim pod uticajem egzotičkih odijela. Još prije nekoliko godina izabrane su mode svoje motive između starofrancuzkih kostima, dok nisu došle u Directoire i Empire kostime. A onda na poticaj grčkih, egipatskih i turskih uticaja, koji se nisu mogli lako prepoznati u odielima, počelo je sljedovati u novoj modi stranim odielima. Imali smo japanska, perzijska i ruska odijela, razumije se u slobodnom stilizovanju, a sad je moda počela koketirati i simpatizirati sa ratujućim balkanskim narodima. Ovogodišnja proljetna moda stajat će pod uticajem bugarskim, srbskim i crnogorskim, a obećaje nov privlačiv fazon i liepe šarene slike. Ne smije se pustiti iz vida, da postoji i protivna struja u pariškoj modi, koja se ne bori protiv prve, ali ipak ostavlja tragove svoje premoći. Od zastavica rokokoa vremena preostalo je nešto, a isto tako ostali su od Medici odjela otvoreni okovratnici sa šiljastim izrezom i dugačkim uzkim rukavima. Čudnovato, da samo moda može asimilovati ukuse najraznovrsnijeg pravca. Naročito upadaju u oči protivnosti kod novih štofova.

Jednoboje svilene tkanine kao satin *charmeuse*, *crepe de chine* i *ottoman* zadržali su svoj prvašnji privilegisani položaj, a njima se pridružuju još krepon i krepe kao novosti. Pored toga traže se elegantni i bogati svileni štofovi i nježne mekane jednostavne krepe tkanine. Na mnogima su prosuti živi trobojni desini, koji se sjedinjuju u bordurama u bugarskom ukusu. U isto vrijeme pojavljuju se fini svileni kreponi, čije su uzorke izradili moderni umjetnici, koji na tamnoj osnovici pokazuju veoma živo utisnute efekte. No naročito djeluje, kad su dva sasvim različita štofa divergentnih boja nosioci zajedničke modne ideje. Ovo veoma često dolazi kod odijela za šetnju, i prema tome, proljetna ulična slika obećaje, protivno prošlog godini, da će biti vanredno živa u bojama. Isto tako trateur odijelo nije slobodno od modne dvozvučnosti, jer medju praktične, ponovno uzete krojačke kostime od Koert-krata i od novog vunenog repsa, guraju se dvoboje kompozicije, kao kratki kaputići od jednobojnog sukna preko kariranih uzko plisiranih kaputa. Mladjem svijetu u šarenim, bordiranim krep-kaputima, sa jednoboje otoman-žaketima, dolazi kao pratilac aportsna i fektina gardebora, jer se za to može upotrebiti vunen materijal. Mali izvezeni ovratnici sa manšetama na dugim uzkim

rukavima i crna svilena marama oko vrata upodpunjavaju proljetne odiele. Tome na suprot postoji drugi pravac, koji za mlade dame hoće da uvede odiele na način muškoga odijela; veoma uzak, ravan kaput, smoking sa cvietom u rupici za dugme preko bielog, poprečanog prsluka, koji je do pod grio zakopčan i tu se sastaje sa visokim ovratnikom uvinutih čoškova i crnom kravatom. Za to su specijalno udešeni slamni šeširi na formu tvrdih muških šešira i mali sa štoфом ili kožom prevučeni matelot šeširići.

Muški prsluk uvest će se u ostalom i za druge ulične kostime sa otvorenim žaketima. Nekoji novi modeli proljetnih žaketa sa muškim pslucima imadu Kutavaj-kroj. Nekoji otvoreni žaketi imadu otvorene prsluke, koji imadu puca i rupice, a sapinju se u pasu naboranim pojasom od svile.

Najinteresantiji žaketi nove mode imadu sasvim kratku formu vreće, a sapinju se sprieda pod vratom samo jednim dugmetom ili jedrom vrpcom, a preko prsluka ostaju otvoreni, ili imaju kratki Bolero fazon, koji će se našiti preko bluzi visokim pojasom. Rukavi su kod svih vrsta žaketa dugački i uski, sa manšetama koje veoma dobro stoje uz ovratnike od linona ili bugarskog veza. Kaputi elegantnih kostima s jedne su strane priklopljeni

a kod jednostavnijih je markirana tunika prelaznim, prikopčanim djelovima štofa ili su sprieda i ozada u sredini napravljene plise-bore. Kod finih modela dvobojnih kostima načinjen je kaput od šarmensa, ako je žaket od krep-šantunga, ili obratno, kaput od svilenog krepona, ako je žaket načinjen od šarmensa ili kote de ševala.

Elegantna odijela proljetne sezone veoma često imadu male žakete, koji nisu ni od istog štofa, niti su iste boje, pa ipak vanredno liepo stoje. Od odijela balkanskih naroda uzeti su sasvim kratki, otvoreni, izvezeni kaputići bez rukava. Bieli rukav od bluze, kroz koji se vidi ruka, spušta se s ramena do lakta, gdje je prikopčan vrpcom od kadife. Izpod kaputića pripija se svileni štof u mekanim borama uz tielo, a okrajci mu padaju postrance. Ili se jedan uzak pojas obvija oko pasa, a svršava se jednim jedinim, navezenim krajem sprieda sa strane. Prsluci na formu bluze sa urezanim dugim rukavima imadu na frontu dubok i zaokružen izrezak, u kome se ukrštaju bore od bielog krep-šifona, između kojih ostaje uzak, ali ipak dubok izrezak na vratu. Lanac od bisera ili vrpca od crne kadife, na kome visi veliki, na oblik kruške, bisser, osobito pristaje uz odiele. Razkošne toalete od uzornih, veoma mekanih svile-

nih tkanina, kao *crepe de chme broché*, *toile de sole façonnée* ili finog krepe od svile sa šarenim desinom, imaju bore kao zastavice ili kratke obvljene tunike, a da ni malo ne čine figuru širom, koja mora ostati vitka. Bore korsaža u struku su postrance prikupljene, a štof okruglo izrezan, da se ostavi mjesta za naborani pojas. Ne držeći se tačno oblika Medici-ovratnika, stoje liepe malines-čipke slobodno oko vrata, i padaju s obje strane napried. Većina toaleta manifestuje svoje nove mode u živim bojama, od kojih imadu prvenstvo; bordo i trešnjasto-crvena, maslinasta i kao smaragd zelena, žuta kao senf i plava. A u spojovima boja najviše se vide zajedno trešnjasto-crvena i ugasito-plava, svjetlo-žuta i maslinasto zelena, i svjetlo-zelena i smedja. Kod vezoza združuju se opet živi tonovi crvene sa zelenom i žutom bojom.

Novim toaletama daju naročito obilježje nekoje dame držanjem natrag zabacnog gornjeg tiela, čime je stavljena nova crta ljepote, koja je od srednjeg vijeka na ovamo bila podpuno nepriznata. Kaput, koji je na frontu nešto pokraćen, a ozada malo dulji, daje ovome držanju tiela naročit naglasak. Ako se nova povijena linija raširi, onda će se dani uzgok kaputa mnogo spominjati.

S. L.

koji plaća najmanje 2½ forinte stanarima u sedmicu; koji pobire 550 forinti plate ili penzije; ko ima 50 forinti na poštanskoj štedionici. Taj paragraf isključuje dakle iz izbora 250.000—300 hiljada stanovnika, jer su ubogi. Osim toga od 750.000, kojima on daje pravo glasa, 658.000 imaju već kao oporezovani pravo na izbor, a 92.000 moraju se prije prijaviti, da to pravo steknu.

Kalvinistično-katolička stranka, koja ima u parlamentu većinu, doskoro će tim nedostacima tako, što će § 80. dati pravo glasa „domaćinima i svakome Holanđezu, koji zauzmlje u društvu nezavisno mjesto“. Dobna granica do sada je bila 23 god., a od sada će biti 25 god.

Očito je, da će u izmijenjenom § 80. biti i napredka i nazadka! Jer nije ni malo jasno i prije svega trebat će to bistro razjasniti, što vlada razumjeva rječima: „zauzmlje u društvu nezavisno mjesto“. Jednako je u isto doba i napredna i nazadna nova promjena, koja se tiče izbora za senat. Po ovoj ne će se više birati u to visoko tijelo „oni koji su najviše oporezovani ili koji zapremaju najvažnija javna mjesta“, već će od sada moći da bude senatorom svaki neporočni Holanđez, kojemu je najmanje 30 godina. Ali za to senat će imati pravo da mijenja zakone, što je komora usvojila, pa ako komora ne prihvati jedan takav od senata promijenjen zakon, tad će se smatrati kao da je prošao. Osim toga senat ne će se birati direktno, već putem pokrajinskih odbora i s toga će, dugo vremena poslije no novi izbori promjene lice komori, senat još uvijek pridržati prijašnju stranačku podjelu.

To su u glavnome interesantne nove promjene ustava u Holandiji.

Arnautski kongres u Trstu.

Dne 1. ožujka započeo je u Trstu kongres Arnauta. Za predsjednika bio je izabran Mozzi, za I. podpredsjednika Faitbeg, a za II. podpredsjednika Derviš Hima. Odmah je iza početka sjednice predao Mozzi Faikbegu predsjedništvo, a Faikbeg je držao pozdravni govor, gdje je naglasio, u kako se teškim prilikama upriličio kongres. S kongresa su poslani telegrami kralju Franji Josip I. i Viktoru Emanuelu, gdje im zahvaljuju za pomoć pri stvaranju samostalne Albanije. Osim toga posebne adrese ministra grofu Berchtoldu i markizu di San Giulianu. Napokon su označili deputacije, koje će pohoditi tršćanskog načelnika te guvernera princa Hohenlohea. Počasnim je predsjednikom izabran Skenderbeg.

Princ Skenderbeg je govorio o nezavisnosti i granicama Velike Albanije. Ponovio je ono isto, što je rekao i Konica beg. Nakon princa Kastrioti govorio je izaslanik austrijskih Niemaca grof Taafe, sin bivšeg austrijskog ministra. On pozdravlja Arnautu ne kao prijatelje nego kao braću te ih uzvija, kao i sve one, koji se zalažu za Veliku Albaniju. Veli, da će Austrija svim silama podupirati ostvarenje velike Albanije. Prof. Skiro govorio je o granicama Albanije i kolik obseg ime zauzimati albanska nezavisna država. Kucovlah Balmač izicao je da su Kucovlahi i Rumunjska uvijek podupirali težnje Albanaca za njihovu nezavisnost. Zatim je govorio barun Nobtse. On pozdravlja kongres u ime Magjara, veleći, da između Magjara i Arnauta postoje plemenske i krvave veze.

Zatim je govorio princ Albert Gika u francuskom jeziku. Veli, da težnje Arnauta za veliku nezavisnu Albaniju ne podupiru samo Austrija i Italija, nego i cijela Europa, osim Francuske, koja ima obzira prema svojoj saveznicu Rusiji. Naglasuje, da će Arnauti samo oružjem izvojevati onaj obseg Albanije, koji im pripada. Zatim su pročitanne razne pozdravne brzojavke, kao od baruna Chlumetzkoga i drugih Niemaca iz Austrije i Njemačke. Još je uzeo riječ tobožnji Crnogorac Perović paša, koji je osudio navaljivanje Crnogoraca na Skadar, koji da mora ostati Albaniji.

Medju ostalim učesnicima, bila je i deputacija Arnauta iz sela Arbanasi kod Zadra, koju je doveo talijanski Arnantin Marussich.

Trst, 4 ožujka. Arnautski kongres zaključio je, da se svim velevladima priobći zahtjev, da se svi arbanaški gradovi imaju priključiti Albaniji.

Cristo Mexi izporučio je pozdrav provizorne arbanaške vlade u Valoni.

Kongres je zaključio da se svi zahtjevi priobće velevladima brzojavno, da se Albaniji prisajedine i Kucovlahi, a granice Albanije da se tako urede, da Alba-

nija bude graničila sa Bugarskom, a ne sa Srbijom.

Danas je kongres zaključen.

Još naoružavanja.

„Zeit“ donosi viest, da postoji u rihovne komande vojske ideja, da parlamentu predloži novo uvećanje vojske, jer 159.000 novaka prema novomu zakonu jedva dostaje, da popuni nedostatke u regimentama, koje već egzistiraju, a nije se moglo da stvori nove regimente. Prigodom stvaranja zakona zaboravila je vlada zatražiti i dopuštenje, da smije unovačiti stanovit broj novaka i pokriće za to. Još treba 30.000 momaka. Zakon će teško prihvatiti parlament, nu vlada će ga na svaki način proturiti.

Toulon, 4 ožujka. Ovdje se je sastao francuzki ministar ratne mornarice s englezkom lordom admiraliteta Churchillom. Govori se, da je zaključeno, da francuzka poveća ratnu mornaricu sa 4 nove oklopnjake.

Austrijsko-ruski sporazum.

Beč, 4 ožujka. „Neue Freie Presse“ javlja, da se je Austro-Ugarska, u svom sporazumu sa Rusijom, obvezala, da će jakost svojih satnija na ruskoj granici tako reducirati, da će broj momčadi svake satnije biti jednak efektivnom stanju ruske satnije na austrijskoj granici.

Beč, 4 ožujka. Po informacijama iz francuzkog vrela, sporazum između Austrije i Rusije podpun je. Već sljedećih dana doći će do razoružanja na sjeveru monarkije.

Viest, da će biti opozvane i čete sa bosansko-srbske granice, za sada je neosnovana, ali se obćenito izčekuje, da će još prije Uzkrsa i do toga doći.

Pred mirom na Balkanu.

Beč, 4 ožujka. Dok odnošaji između Austrije i Rusije povraćaju se u mirnu kolotečinu, čini se istodobno da i tursko-bugarski mirovni pregovori — unatoč demencia iz Stambula — uspješno napreduju.

Turska vlada obavijestila je puuzdano sve kabinete, da je pripravna dati znatnih koncesija. Porta je voljna ustupiti balkanskom savezu veliki dio osvojenog zemljišta, ako turska granica bude išla preko Injade, Ueskueba, Kirkilise, dolinom Marice do Enosa. Turska zahtjeva, da joj Grčka povрати osvojene otoke. Nadalje Porta traži da odpadne zahtjev ratne odštete.

Pošto se odriče Drinopolja, u diplomatskim krugovima mnienja su, da će Turska dati još daljnih koncesija.

Ako u mirovnim pregovorima Crnagora bude svakako ostala na zahtjevu, da Turci izprazne Skadar, to sa drži da bi Turci mogli izprazniti Skadar, a da se tim ne prejudicira pripadnosti njegovoj Albaniji.

Srbski pričuvnici na dopustu.

Beograd, 4 ožujka. Vlada je zaključila da jednom dielu pričuvnika trećeg poziva dađe dopust od tri tjedna obzirom na proljetne radnje u polju.

Moderniziranje srbske crkve.

Beograd, 4 ožujka. „Večernje Novosti“ zagovaraju modernizovanje srbske crkve i da se uvede srbska liturgija mješte staroslavenske.

Grci potukli Turke.

Atena, 4 ožujka. Službeno se javlja, da su grčke čete, marširajući iz Mecova, napale Turke kod Hrišovice, Dresdenitkog, Slapi i Petra. Turci poraženi pobjogoše u silnom neredu.

Prousekova osveta — neprijateljica pučke prosvjete.

Vrgorska krajina, 18 veljače.

Ozbiljni begenaju dopisniku „Hrv. Reči“, što je skoro — i ako u rukavicam — poskorupio nepobitne istine o nedoličnostima malenoga kontrolora Prouseka i slabo uputna u svojoj struki, te njegova majordoma Bepa. Pravo im reče neki vrgorčanin: Bolje bi im pristajalo zvanje glumca kakrdijaša. Ciglastom ću izpod skrupa, da i šira javnost upozna značaj jednoga upravitelja vage, te osokolim gosp.

dopisnika, da mu do bolje zgrade zaviri do dna lonca.

Ljetos su novine iznosile na vidik i ogled samo njeke Prousekove prijavštine. On ujolio, da im je nadučitelj Jelavić majstorom. Nije se ustručavao pobijati istine. Nu zloba i osveta ne mogla probaviti nadučitelja. Javno mu se zagrozi, da će mu uzkratiti predloga o gojenju duhana na iadležne školske vlasti. Ne porekao. Dočim nam se nadučitelj najvećma i rači, što se osobitim zanimanjem bavi gojibom duhana i amerikanice, te što zdušno u ovom upućuje učenike, ne bi li zemanom istrali šugu iz kuće otaca, te se ne potucali po nemilosti dalekoga inozemstva.

Ovaj mu hitac — i ako ugodjen po nikšanu — ne pogodio cilja. Budne starješine, svjesne preganja u ovoj grani, zaslugom po sebi nagradiše revna nastavnika. Ovim iznenadjen, pojmi se po sebi bijaše pružio mač jezika i do školskih starješina.

A sva je prilika, da se bijaše zapela zamka nadučitelju Jelaviću i onda kad no mu se pri jesenskoj vagi tri puta na istoj dozvoli pomeli razredi. Valjda da ga se izazove na otpor, te mu se otvori procjep, da mu poštenju i ponašanju podmetnu polugu. Baš se sada, jer mu je ove godine oduzeo gojenje duhana — i to jok kao osobi, nego pučkoj školi — pravom dađe zaključiti, da je igra pogriješaka bila naumice upriličena. Sa svim tim dvjestolotne škol. djece, uvjerava prošlost nadučitelja Jelavića, ne će ostati bez nauka i upute u ovoj grani za ovako neumjestnu. krupnu i ničim opravdanu Prousekovu osvetu.

Sve na stranu, a pitamo g. Prouseka — javnost neka sudi — je li liepo i pošteno, da nadučitelj vodi djecu na tudje tegove, rasadnike duhana za praktično predavanje? Nije li ovim koliko toliko osujećana sloboda i nastavniku i djeci, te oslabljen uspjeh pouke, osobito za branje i nizanje duhana, koji je danas prvo zanimanje u ovoj krajini?

Ako je čoko umišljao nadučitelja Jelavića kovačem dopisa i sijačem svojih poroka, dolikovalo mu je kao kavaliru istim putem obračunati i čistim ga dokazima stisnuti uz duvar. A ako se je nadučitelj ogriješio proti pravilniku gojbe duhana, ili ga smetao u službi, što nit jedno nit drugo nije nikomu poznato, onda je kao službenik imao iznijeti spor na tapet njegovih starješina ili na sud, pak puklo ma o čiju glavu. Svakako će isti prionuti uz obći pravorijek, da je nekavalirski iztrgnuo mač osvete na nezuđu djecu i pučku školu, što je u pravom smislu zloupotreba uredovne vlasti.

Što se jada, da mu je nadučitelj Jelavić trun u oku, sam ga je urinuo svojim nedjelima i svoga doglavnika Bepa, te svojim neopranim jezikom, što ga je bio prostački izpružio bez ikakova razloga proti nadučitelju pred tolikim uglednim osobam.

Nije junački iz zasjede srčat na suparnika, kao lovac sa dočeka zeca, kako je Prousek — što se zaključuje iz njegovih neslanih razgovora — jurišao na nadučitelja opanjkanjem na svoje starješine.

Logika je zahtjevala, da se čuje i drugo zvono. I danas je slobodno Prouseku postupat putem suda, ili pred licem škol nadležnika ili radje svojih — pa i samog svog pokrovitelja Hanjzsa, — pak će mu nadučitelj Jelavić čistimi dokazima zamandaliti usta: „Ne ću mu za inad predložiti, da je gojio duhan.“ Je li pošteno zaniekati trud i nagradu revnom pregaocu.

Na koncu konca, nadučitelj ne vapije ničije milosti, ni samilosti, nego pravice, a puzanje mu ne dolikuje ni plemenu ni uzgoju. Niti se je pače oduzećem dozvole oštećilo nadučitelja, jer srasve li se troškovi s prihodom ljetine, njemu je koristnije, da ne sadi duhan, nego odudara na štetu učenika.

Voko u brazdu, pak se ne će ostanom po tebi. Do skora vidova i potanjenja razgovora.

Gospodarski pregled.

Gospodarska godina 912. u Englezkoj.

Prošla godina 1912. bila je u Englezkoj u gospodarskom pravcu godina blagoslavlja, a između ostalog zabilježila je još jedan uspjeh, revoltu u konzervativnoj stranci protiv tarifnih rebmatora, i konačnu pobjedu slobodne trgovne, koja je danas u Englezkoj veoma popularna i s čijim su rezultatima zadovoljni baširi gospodarski krugovi.

S početka 1912. izbili su događaji, koji su zadavali strah. Bilo je velikih poteškoća: štrajk radnika u majdanima ugljena i štrajk lučkih i prenosnih radnika. Mnoga industrijska poduzeća obustavila su posao nekoliko nedjelja, a šteta, prouzrokovana ovim štrajkovima, iznaša 20—30 miliona funti (480—720 miliona kruna). I pored svega toga nije bilo još nijedne godine sa tolikim brojkama produkcije i vanjske trgovine, nijedne godine nije bilo toliko luksuznih izdataka, uza svu skupocu životnih namirnica, kao prošle godine. Može se dopustiti nagadjanje, da je zemlja živila od prijašnje uštednje, jer bankovni uložci nisu dostigli visinu kao u 1911., makar da se u Englezkoj filijale bankovnih zavoda naglo množe, koje većim dielom imaju tu zadaću, da gotov novac sprovadjaju u centrale. Ovo nagadjanje može nači potvrdu u toku emisionog posla. Kapitala je više kreirano nego u 1911., ali i dio, koji je ostao neplasiran u portfeljima sindikata, takodjer je veoma velik. Statistika banaka pokazuje, da su kapital i rezerva banaka pošli nazad (prema stanju od 30. juna od 113,554.500 na 112,514.300 funti šterlinga), makar da su tri zavoda povisila kapital; bit će da je to u vezi sa odpisivanjima kod osnovnih efekata, koja se čine većinom na teret rezervnom fondu.

No ovi manje povoljni momenti u bankarskom saobraćaju izčezavaju pred vanrednim djelovanjem gospodarske konjunktive. Dobra konjunktura u Indiji i Kini, poboljšanje ekonomskog položaja u Evropi i Američkim Saveznim Državama, kao i slabe žetve u Evropi, veliki prekomorski uvoz životnih namirnica usljed slabe žetve, prouzrokovali su vanredan procvat parobrodarstva i gradjenja brodova. Osobite okolnosti, kao oskudica u tank-brodovima za petrolej, prouzrokovana nedostatnim snabujevanjem njemačke pijace sa petrolejem iz Galicije i sve višim porastom konzuma petroleja u Kini, gdje se je umjetno osvijetljenje istom počelo odomaćivati, ubrzali su tempo konjunktive, a rat na Balkanu izazvao je u jesen naročito pitanje o tonaži za Crno More. Ako je prevozna cijena iznosila u 1911. 10 do 11 šilinga za Crno More, to se je u jesen 1912. tražilo 20 do 25 šilinga, pa i 30 šilinga. Zato je tako porasla i gradnja brodova, koja je još više narasla pojačavanjem ratne flote. Ovaj enorman stepen zaposlenosti traje još i sada. Krajem godine 1912. bilo je na brodogradilištima u gradnji 1,846.829 tona

prema 1,774.493 tona krajem 1911., i 1,446.317 tona krajem 1910. godine. Od toga je najveću korist izvukla željezna industrija, no ipak joj je veliku štetu nanio štrajk radnika u ugljenim majdanima, jer je prošlo nekoliko nedjelja, dok su velike peći ponovo počele normalno raditi. Kad su jako počele skakati cijene sirovom željezu, mislilo se je, da je to posljedica štrajka, no poslije se je pokazalo, da je skakanje cijene izazvao porast potrebe, kojoj produkcija nije mogla odgovoriti. To vrijedi za sve grane željezne i čelične industrije. No u isto vrijeme naraslo je konzum u zemlji. Višak izvoza računava se na 10%, a glavni konzumenti bile su Njemačka i Nizozemska.

I u ostalim granama industrije znatno je narasla potrošnja, u prvom redu u pamučnoj industriji, koja nije imala bolje godine sve od 1908., makar je rat škodio izvozu preko Levanta. Kontinent i Indija neobično su mnogo konsumovali konca, a osim toga i cijena sirovog pamuka pogodovala je predionicama.

Slaba žetva doprinela je uvozu životnih namirnica. Koz 11 mjeseci uvezeno je iz Indije 23.2 milijona centi pšenice, iz Amerike 22.1 milijon, iz Kanade 2.9 milijona, dakle kud i kamo više nego u 1911. godini. Sve grane narodnog gospodarstva doprinjele su, da se 1912. godina zove blagovljena godina za englezko narodno gospodarstvo. Izvoz se je popeo za 33 milijona, na 487.4. milijona funti šterlinga, a uvoz sa 65 miliona, na 744.9 miliona.

Književnost.

Knut Hamsun u hrvatskom. U razmaku od tri nedjelje primili smo evo već drugu knjigu „Zabavne biblioteke“, što ju je počela izdavati zem. tiskara u Zagrebu u redakciji dra. Nikole Andrića. Za cijelo je druga knjiga došla tako brzo iza prve, da se nadoknadi svezak za siećanj, pa će odsada izlaziti svakoga mjeseca po jedna knjiga, da se — po obećanju izdavaljelice — nadje za godinu dana u knjižnicama hrvatskih čitatelja dvanaest najljepših modernih romana.

Iza prve knjige („Krotko janje“) velikog ruskog klasika i realista Fjodora Dostojevskoga, predstavlja nam se u drugoj knjizi najpoznatiji norvežki „romantički realista“ Knut Hamsun. Iza pokojnoga Ibsena i Björnsona svakako danas najpoznatije ime svjevernačke liepe književnosti.

Javna zahvala.

Pri golemoj žalosti i nesreći što nas zadesi smrću naše nikad neprežaljene

Marije Paskiević-Čikara

rođ. Stipčić

primili smo bezbroj dokaza i očitovanja sućuti i žalovanja, da nas upravo preko običajne dužnosti u ovakovim tužnim prigodama srce steže, da izrazimo svima svoju najdublju blagodarnost i jamstvo, da ne ćemo nikad zaboraviti ono iskreno, veliko saučestvovanje u našoj tuzi, koje se opazilo i preko bolesti i preko smrti i preko sprovoda naše nezaboravne i mile pokojnice. Osobita pak hvala budi izražena u prvom redu M. P. Varoškom župniku Ot. Metodu Radiću, koji je upravo požrtvovnom revnošću probdio uz samrtnu njezinu postelju do njenog posljednog trenutka, tješeci ju svim utjehama vjerskim, a onda Veleučenom gosp. Dr. Dragomiru Montani, kot. liječniku, koji se je oko mukotrpe bolesnice bio zauzeo svim prijegorom, marom i spremom liječničkoga znanja proti kojem je samo neumolna sila smrti mogla da bude jača. Neka je naša hvala i harnost odličnim obiteljima J. L. Bilić, E. Scopigno, J. Zorec i S. Ciurbeg, koji su nam u ovoj našoj tuzi bili od utjehe i pomoći. Nadalje izrazujemo našu hvalu i harnost svim onima, koji sudjelovaše sprovodu nezaboravne pokojnice, bilo to predstavnicima vlasti, društava, ustanova i korporacija, bilo to pojedincima, a onda svim onima koji se ovom tužnom prigodom sjetiše nas i premile pokojnice, bud odašiljanjem vijenaca, duplira, bud milodarima u razne dobrotvorne ili društvene svrhe.

Svima još jednom naša vječita harnost i zahvalnost.

U ŠIBENIKU, 2. ožujka 1913.

Paško P. Čikara, suprug.

Peroslav, Jurislav, sinovi.

Olga rođ. plem. Daubachy-Doljska, Slavica rođ. Črepnjak-Lapuša, nevjeste.

Giovannina Vuletin, Milka Nagler, kćeri.

Hrvoje, Tvrdko, Bosiljka,

Antoinette, Karmen, Krešimir, Zvonimir, Zrinka,

unučad.

Ivan Vuletin, inžinir, Hinko Nagler, šumar, zetovi.

I odmah možemo reći, da nam se Hamsun — u ovom prvom samostalnom i u posebnom svezku skupljene hrvatske knjige norveškoga pisca — prikazuje mnogostručnije i obilatije, nego što kaže sam nadpis knjige. Na naslovnoj strani naime zapisano je ime „Viktorija“, ali se osim ovog čuvenog Hamsunovog ljubavnog romana nalazi u knjizi još šest osobitih novela.

Hamsun otjelovljuje tip modernoga čovjeka, spajajući veliku dječju primljivost s razdražljivošću savremene duše; bezazlenost netaknute prirode s kulturnim osjećanjem najvišega stepena. Odatle proizlaze oni veliki unutrašnji kontrasti koji se moraju tek izjednačiti težkom evolucijom.

Snažan i možan osjeća se Hamsun na grudima prirode; vladar je i kralj s nevidljivom krunom, pa se pod njegovim perom — da se poslužimo Mažuranićevim stihom — „podaju vriet tvrda, a vrietna nize brda“. Slab je naprotiv i stidljiv u ljudskom društvu, stranac, pun sramežljivosti poradi svoje dječje nespretnosti. Silni utisci jači su od njega. Bez primisli razodkriva svoje čisto srce čitaocima, koje pomalo osvaja u svim zemljama. Životna njegova snaga nepresušna je a njegov instinkt neslomiv.

Hamsun je po svojoj najintimnijoj naravi snatrilac, nabožan čovjek s kneževskog dušom i carskim srcem; velik u razdavanju i razpoklanjanju samoga sebe, opojen punoćom života i vlastitim svojim unutrašnjim bogatstvom. Bajoslovni pupoljci razpupavaju se u njegovoj duši i omamljuju ga — a po njemu i čitaoca — prekrasnim mirisima.

U svom romanu „Viktorija“, što ga sam nazivlje „povješću jedne ljubavi“, očituje se najljepša strana njegovog patničkog života. Ne može biti sumnje, da je junak pripovijesti i mlinarski sin Ivan sam Hamsun. Ono izjednačavanje unutrašnjih protivnosti, o kojemu smo natuknuli malo prije, očituje se u ljubavi ovoga obrtničkoga sina prema vlasteoskoj kćerki Viktoriji, koja ga doduše ljubi, ali ne polazi za njega, jer joj to ne dopušta gospodska okolina. Ivan je, kao i Hamsun pjesnik, pripovjedač, pun srca i osjećaja, koje se misli pridici iz svoje priproste okoline ljubavljaju prema djevojci iz višega kruga. A to mu ne polazi od ruke. Pismo Viktoriji, kojim se oprašta od svoga nesudjenika, ne će moći da de ostavi u dušama hrvatskih čitalaca i čitalica najdublju impresiju.

Od mnogih novela Hamsunovih odabrane su za drugu knjigu „Zabavne biblioteke“ ove: „Kraljica od Sabe“, „Robovi ljubavi“, „Utvvara“, „Osvajač“, „Gospodja iz Tivolija“ i „Aleksandar i Leonarda“. Kome je Hamsun izblizega poznat, razabrat će, da je u ovom izboru dano sve, što se najznačajnije nalazi u njegovim novelističkim knjigama. „Gospodja iz Tivolija“ i „Utvvara“ prikazuju nam Hamsuna s tajanstvene njegove i impresionističke strane, koja zaokuplja svu prijemljivu čitalačku dušu. Napisane su kao lični doživljaji pripovjedačevi. Isto je tako i „Kraljica od Sabe“ lični doživljaj Hamsunov, kojim se u humorističkom i feljtonističkom stilu prikazuje pisac kao nesudjeni ženik. „Osvajač“ je opet triptih jednog lakomnog donjuanskog života, koji je samom piscu ciloga života ostao nedohitan. „Robovi ljubavi“ možda su mu najzaobljeniji prikaz jedne neskladne ljubavi između neke konobarice i nekog mladog raskalašenika, koji ne mari za nježnost odane mu prijateljice, nego čezne za cirkuskom damom, koja opet na mari za njega. On nazivlje konobaricu robinjom, a sam robuje drugoj, dok se ne ubije. I „Aleksandar i Leonarda“

tako su neskladan par — kao redovno u svim Hamsunovim pripovijestima. On ciganin, a ona ribarska kći. Romeo i Julija skandinavskih fjordova! Ni Maupassant nije napisao jače novele.

Kruna po knjizi zaista je najmanja naknada za ovako krasna izdanja. Tko pošalje jednu krunu na adresu zamaljske tiskare u Zagrebu, dobit će u kuću franko svaku knjigu. Preprodavači zadržavaju za sebe 20%.

Iz grada i pokrajine.

Izbor i ustoličenje občinske uprave.

U subotu 8. ov. mj. u 10 s. pr. p. bit će u dvorani vatrogasnog društva izbor i ustoličenje načelnika i šestorice prisjednika naše občine.

„Graničari“ u Sokolu. Tko je u nedjelju večer imao prilike čuti hvalospjeve kojima je odlazeće mnoštvo obasipalo naše diletante, ne bi još ni iz daleka mogao da si predstavi uspjeh koji polučise diletanti u „Graničarima“. Grad je još uvek pod dojmom ono predstave, izvedene ne diletantski ma razumijevanjem i umjetničkim ukusom kakve bi željeli i kod stalnih kazališnih društava.

Uspjeh je bio potpun i u glavnim ulogama i u čitavom ensembli, u orhestri i pjevanju, u inscenaciji i kostimima. Diletanti imali su takovu rutiniranost, sigurnost pozornice i interpretiranje karaktera, da nam je bilo kô da gledamo starije izkusne umjetnike.

Podrobniju kritiku ostavljamo za vrijeme kada diletanti nastupe pred širom javnošću, u kazalištu, što je obća želja, da se oprobaju na većoj pozornici, gdje mogu razviti sve svoje sposobnosti.

Iztknuti nam je, da je orhestar pod vrstnim ravnanjem maestra g. Patucchi pobrao obće priznanje.

Posjet predstave bio je vanredan. Do 200 osoba moralo se povratiti, jer u dvorani prematpanoj nisu mogli dobiti mjesta.

Ovaj liepi uspjeh nek obodri naše diletante na daljni rad i na nove lovorike.

Novi kanonik. Kako javljaju iz Beča, župnik šibenskog Doca preč. Don V. Škarpia imenovan je stalnim kanonikom stolne Bazilike. Čestitamo!

Hrvatskom Sokolu darovala su g. Niko Blažević K 2, Iviša Zorić K 1, da počaste uspomenu pokojne Marije P. Čikara. — Uprava zahvaljuje.

Ubožkom Domu poklonjeno je od N. N. preko m. p. fra Metoda Mirića Kr. 24. Uprava liepo zahvaljuje.

† Cvita ud. pok. Nike Blaževića preminula je jučer u 74. godini života te danas popodne pokopana. Vječni joj pokoj, a ucviljenoj obitelji naše saueščel!

Četvrti popis milodara Dobrovoljnom Vatrogasnom Društvu u Šibeniku. Dr. Marko Skočić K 10; Dr. Lujo Bakotić 10; Ante Vlahović 4; Tvrdka Fausto Inchiostri 15; Šime Tarle 10; Paskal Staničić 2; Marassović Dr. Melchior 5; Vladimir Vukić 2; skupa K 58 — Prije K 691. ukupno K 749.

Uprava Vatrogasnog Društva blagorodnim darovateljima izrazuje svoju zahvalnost.

Iz drniške zagore primamo: Kod nas je sada pravi zeman od radje: oranje, rizanje, krčevina za lozu i duhan, premećanje za kukuruz, — od svega je toga sada pravi vakat. Ali koja hvajda, kad nam mladjariju odvedoše pod pušku,

pak nema tko ni za plug se prihvatiti, ni vole seknuti ni maškina se latiti. Potraje li ovako crna nam se piše: glada i nevolje neće nam manjkati!

Nego čusmo da se daje u mnogim mjestim pripomoć obiteljima, te im radnika ja hranitelja odvedoše pod barjak. I mi učinismo na vrijeme molbenice da nam se priušti barem kakov oblikaz, ako se i neće šteta radje nikada nadoknaditi, — nu još na njih nikakova habera. Tko je tome kriv i zašto? Neki vele, da je to kriva komesarijska uprava na občini. Zar za to, što smo najpotrebniji i najsiromašniji, u svakom pogledu najzapušteniji? Zar za to što nemamo tko da se za nas uteče? Ili pak možda gospoda misle da smo se u ovim gladnim priluzinam namjerili na zlatne majdane, pak da nam već ne treba ni pluga, ni maškina i motike? Ili drže da u nas mana omiče i osvanjiva, pak da ne čitimo potrebu vapiti: Hljeba, hljeba!? — Ovako je kod nas u drniškoj zagori, a istu nam crnu pjesmu prepjevaju i naša braća u trogirskoj i lečevačkoj zagori. Eh, tako je pod beričinom upravom zagorskih občina! Neima se do kada dangubiti pospješivanjem rješena naših molbenica od ljute nevolje i potrebe upućenih. Prešnji je posao Iveličeve elektrike i Salvijeva mramora, nego li utažiti glad tolikoj zagorskoj siročadi, što kukaju bez svoga branitelja. — U tome je zar dobrobit komesarijata? Zar se takovim postupanjem sredjivaju teške prilike naše občine?

Pak i dokle će ovo izvanredno stanje potrajati, mora se čovjek u čudu pitati. Komesarijat traje već preko pol godine, zakoniti je rok davno minuo, a o izborim još nikakova glasa. Kome idje u korist današnje stanje, to ne znamo; ali to jedno znamo; da je sve ovo na našu golemu štetu, jer nas sve ovo bezuharno skupo staje. Plaćati krvavim žuljim komesarijata, a pri tom biti zakračivani i u onome što nam po pravu pati; izborim se svaki dan nadati a još o njima morati sanjati i tko zna da ih iščekati: — tim nas se s jedne strane guli a s druge za nos vodi. I to sve pod imenom reda, rada i napredka — komesarijatskih krilatica. I na to se sve u Drnišu šuti, a da glasa čuti nije. Pak da nisu Drnišani bez razlike stranaka — kad mogu sve ovo lasno probavljati — nojeva želudca!

Porota. Jučer je počelo porotno zasjedanje i to razpravom protiv bivšeg glavara željezničke postaje u našem gradu Gradischera radi otmice i pronevjerjenja. Razprava se danas nastavila. Sudbenom dvoru predsjedja predsjednik Silobričić; državno odvjetništvo zastupa drž. odv. dr. Učoviš a obranu dr. Krstelj. Bio je rješeno.

Politički štrajk u Ugarskoj. Budimpušta, 4 ožujka. Generalni štrajk, koji je tako bučno za jučer bio najavljen, nije još uzsledio. Drži se, da će uzslediti istodobno sa razpravom izborne reforme u parlamentu, koja počima vjerojatno sutra.

Izbili su glasovi, da je između vodstva socijaldemokratske stranke i vodećih ličnosti opozicije došlo do žestokih nesuglasica, osobito s razloga što se opozicija nečka da u parlamentu iztupi odlučno, već kani ograničit se na izjavu. Nadalje socijaldemokrati obtužuju opoziciju, da na taj način odgovornost za generalni štrajk pada na same socijaliste.

RAZNI BRZOJAVI.

Politički štrajk u Ugarskoj.

Budimpušta, 4 ožujka. Generalni štrajk, koji je tako bučno za jučer bio najavljen, nije još uzsledio. Drži se, da će uzslediti istodobno sa razpravom izborne reforme u parlamentu, koja počima vjerojatno sutra.

Izbili su glasovi, da je između vodstva socijaldemokratske stranke i vodećih ličnosti opozicije došlo do žestokih nesuglasica, osobito s razloga što se opozicija nečka da u parlamentu iztupi odlučno, već kani ograničit se na izjavu. Nadalje socijaldemokrati obtužuju opoziciju, da na taj način odgovornost za generalni štrajk pada na same socijaliste.

Budimpešta, 4 ožujka. Vojništvo je još u nedjelju popodne zaposjelo stanovita mjesta. Policija je od 4 s. u nedjelju po podne u permanentnoj službi.

Budimpešta, 4 ožujka. Od juče popodne sve javne zgrade u Budimpešti čuva vojništvo. Jutros rano 10.000 vojnika zaposjelo je ulice. Pred parlamentom policija je poduzela velike mjere opreznosti, jer se štrajk masa očekuje za danas u podne. Nema još zaključka, koliko će štrajk trajati. Vjerojatno više dana.

Budimpešta, 4 ožujka. U snabdjevanju živeža bojat se je velikih zapreka. Ovdješnji paromlini obustaviše posao za dva tjedna obzirom na loše poslovne izgled.

Deroulede na samrti.

Nizza, 4 ožujka. Paul Deroulede, vodj fraucuzkih nacionalista, leži u 67.oj godini života na samrtnoj postelji.

Afera generala Borojevića.

Budimpešta, 4 ožujka. Zborni zapovjednik Košica Borojević, koga je bila izpljuskala kći podpukovnika Härdtla, preuzeo je opet svoju službu.

Razbio se parobrod.

Carigrad, 4 ožujka. Parobrod „Monza“ slučajno se kod Galipolja razbio.

Revolucija u Mexiku.

Washington, 1 ožujka. U Douglas Arizona došlo je do sukoba između mexikanskih i američkih vojnika. Pri tom je 6 mexikanaca bilo ubijeno. Ovdješnja vlada zamoljena je, da odmah intervenira oružanom silom netom mexikanci ponove izgred.

Okradena velika kneginja.

Petrograd, 4 ožujka. U palaču velike kneginje Marije Pavlovne provališe lopovi te pokraše dragulja vrijednih milijun kruna.

Grof Stürgh u audijenciji.

Beč, 4 ožujka. Ministar predsjednik grof Stürgh primljen je u nedjelju od vladara u audijenciju.

Češko-njemački pregovori.

Beč, 4 ožujka. Češka državopravna straoka zaključila je prosvjedovati proti nastavku češko-njemačkih pregovora.

Atentati suffragetta.

London, 4 ožujka. Suffragette su ponovno počinile jedan atentat i to u predjelu za prtljagu na kolodvoru Devonport.

Nezgoda u kraljevskom vlaku.

Rim, 4 ožujka. Kod Cajonela u nedjelju je u dvorskom vlaku jedna željezna pričekka u vagonu pred salonskim kraljevim vagonom popustila te srušila se na tračnice tako da se je čitav vlak uzdrmao. Službeno se izjavlja, da drugih posljedica nije bilo.

Demonstracije u dvorskoj operi.

Beč, 4 ožujka. U nedjelju večer u dvorskoj operi došlo je do velikih demonstracija proti lošem umjetničkom upravljanju. Te večeri nastupila je u „Hugenotti“ jedna neznatna pjevačica iz Zürich. Obćinstvo iz parketa i loža udarilo je a „Pfui!“ povike protiv direktora. Pridružila se i galerija te se je opera morala prekinuti.

Zdravlje kralja Petra.

Beograd, 4 ožujka. Kralj Petar boluje od reumatizma te je primoran ostati u krevetu.

Javna zahvala.

Veleučenom Gospodinu g. Dr. Filipu Colombanu, prvencu i ravnatelju pokrajinske bolnice u Šibeniku.

Moja supruga bolovala je od vrlo pogibeljne bolesti. Njenu sudbinu života povjerio sam Vašoj veleučenosti. Vješto izvedenom vrlo težkom operacijom spasiste njezin život i kroz samih šesnaest dana zdravu je kući povratiste. Na svemu što za nju učiniste neka Vam bude moja vječita harnost, a od Boga plata.

Ovo iznosim na javnost ne radi Vaše skromnosti, već radi onih koji trpe, a u Vama mogu naći izbavitelja svojih patnja.

Moja hvala i harnost neka je i častnim sestricam na usrdnom dvorjenju za njene bolesti.

Ivan Radovniković.

Soba s pokućstvom

sa posebnim ulazom iznajmljuje se. Ista se nalazi u l. podu na lijepom položaju široke ulice. Upitati se u dućanu gosp. L. Paladino.

Bečki raženi kruh

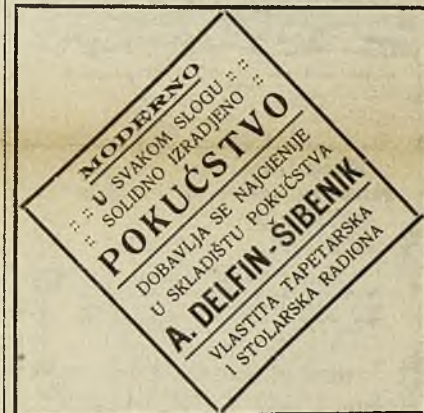
(Wiener Kornbrot)

tečan i hraniv, te i nakon 8 dana ostane jednako svjež i sočan.

Isti kruh razašiljemo po 36 fil. kg.

Gradjanska Pekarna d. d. Zagreb, Dalmatinska ul. 11.

Tražimo marljive mjestne zastupnike.

KO ŽELI ZDRAVLJA

neka pohodi glasovito

Spljetsko sumporno kupalište

NAGY I DRUG

koje posjeduje, kako već poznato, najljekovitiju mineralnu vodu u Evropi. U jednoj litri sadržano je 31.5 grama razne soli. — Otvoreno cijelu godinu.

Prospekte šalje uprava.

VELIKA ZALIHA

MUŽKIH ODIELA ZA ZIMSKU SEZONU

NAJMODERNIJEGA KROJA — — — — — UZ VRLO UMJERENE CIENE.

☞ SUVIŠE ODIELA ZA AMERIKU. ☜

PIO TERZANOVIĆ - ŠIBENIK

Ne boji se nikakove utakmice.

Velika zaliha svakovrstnih

MREŽA OD PAMUKA

(KOTUNA) od prve svjetske tvornice.

Suviše

MREŽA TALJANSKIH (puljžkih)

BAČAVA HRASTOVIH

OD 3½ DO 4 HL.

ANT. RADIĆ
 NAJVEĆA DALMAT. ZLATARIJA
 SPLJET (SPALATO)
 Ilustrovane cijenike šalje badeva.

INSAM & PRIMOTH
 St. Ulrich, Groeden (Tirol).

Utemeljeno godine 1820.

Vrlo puta nagradjene.

Kiparske radnje iz drveta za crkve
 Kipovi svetaca, oltari, propovjedao nice
 križni putovi, raspela, jaslice itd.
 Katalog uzorka s cijenama daje se badeva.
 Za dostavu naručbe do štacije uključivo sa
 škrujom, ne plaća naručitelj.

Hamburg-Amerika Linie

Uzredna sjemacka vozna pruca od Berlin i polianim
 parobrodima.

Odpreda putnika
 sve strane svijeta
 narodno na priglasu

Hamburg-Newyork
Hamburg-Philadelphia

Hamburg-Argentina Hamburg-Brazil
 Hamburg-Brasilia Hamburg-Skizka
 Hamburg-Guana Hamburg-Engelka
 Hamburg-Cuca Hamburg-Francuska

Zabavna pomorska putovanja.
 Putovanja oko svijeta, voenje na reku, u ludođu
 ladju, u jezdu Ameriku, u valje u andozemnom
 mora. Putovanja na Sjeverni i Jugožurni
 eok Island, na sjeverni i Spitzbergen.
 Voznje po Nju

Upete se Aziji daju besplatno.

Hamburg-Amerika Linie,
 odo za putnike, Hamburg.

zastupstvo u Trstu. Hamburg Amerika Linie
 General. agentura za Primorje, Via Porporelle.

VELIKA ZLATARIJA
Gi. PLANCIC
 Vis-STARIGRAD-Velaluka
ŠIBENIK.

Papir i tuljei za
 cigarete
ABADIE
 PARIS
 Dobiva se u svim trafikama

Hrvatske narodne poslovice
 uredio V. J. Skarpa, cijena knjizi broširano
 K 5.—, a uvezano K 6.—, neavlja se
 kod „HRVATSKE TISKARE“ u Šibeniku
 i u svim knjižarama.

HRVATSKA VERESIJSKA BANKA
:: PODRUŽNICA ŠIBENIK ::
 Centralna DUBROVNIK. Podružnica u SPLITU i ZADRU
 DIONIČKA GLAVNICA 2,000.000 K
 PRIČUVNA ZAKLADA U PRITIČCI 250.000

BANKOVNI ODJEL

PRIMA ULOŽKE NA KNJIŽICE U KONTO KURENTU
 I ČEK PROMETU; ESKOMPTUJE MJENICE, OBAVLJA
 INKASO, POHRANJUJE I UPRAVLJA VRIEDNINE. DE-
 VIZE SE PREUZIMLU NAJKULANTNIJE. IZPLATE NA
 SVIM MJESTIMA TU I INOZEMSTVA OBAVLJAJU SE
 - - - BRZO I UZ POVOLJNE UVJETE. - - -

MJENJAČNICA

KUPUJE I PRODAJE DRŽAVNE PAPIRE, RAZTERET-
 NICE, ZALOŽNICE, SRECKE, VALUTE, KUPONE.
 PRODAJA SREČAKA NA OBROČNO ODPLAČIVANJE.
 OSJEGURANJE PROTI GUBITKU ŽRIEBANJA. REVI-
 ZIJA SREČAKA I VRIEDNOSTNIH PAPIRA BEZPLAT-
 - - NO. UNOVČENJE KUPONA BEZ ODBITKA. - - -

HRVATSKA TISKARA
 (Dr. Krstelj i drug) :: Šibenik :: (Dalmacija).

Veliko skladište svih vrsti tiskanica za župske
 i občinske urede.

Tiskanice izradjene su na finom i trajnom papiru, a cijene su im
 veoma nizke. Pri naručbam za veću točnost, uz broj popisa valja
 naznačiti i naslov tiskanice.

Izradjuje sve vrsti posjetnica, poziva za zabave i koncerte, jestve-
 nike, diplome, cienike, protokole, brošure itd. itd.

Za sokolska društva imamo naročite Clischée i znakove,
 te smo u mogućnosti svaku naručbu izvršiti na podpuno
 zadovoljstvo. Naročito smo snabdjeveni krasnim slovima
 za izradbu svake vrste i veličine plakata. Čista papira
 svake vrste i količine, kao i obvoja prodajemo uz vrlo
 nizke cijene.

Svi poslovi izvršuju se najvećom preciznošću i vrlo brzo.

Vlastita knjigovežnica

obskrbljena svim potrebnim i najmodernijim strojevima kao i onim
 za rezanje, perforiranje, pozlaćivanje i t. d. Uvezuje sve crkvene
 knjige, Missale, protokole, brošure, te sve radnje u knjigovežku
 struku zasjecajuće.

**Napomenuti nam je, da smo svim radnjama, kao
 i papiru i tiskanicama cijene znatno snizili.**

Pojodjelska Zajmovna Blagajna

Zadruga uknjižena na neograničeno jamstvo
 u ŠIBENIKU.

Ukamaćuje novac na uložne knjižice uz

5%

„CROATIA“

osiguravajuća zadruga u Zagrebu
 jedini je domaći osiguravajući zavod. :: Utemeljena g. 1884.

CENTRALA: Zagreb, u vlastitoj
 palači, ugao Marovske i Prera-
 dovićeve ulice.

PODRUŽNICE I GLAVNA ZA-
 STUPSTVA: Osiek, Rieka, Sara-
 jevo, Ljubljana i Novisad.

Podružnica u Trstu, Via del Lavatoio br. I., II. kat
 Telefon 25-94

Ova zadruga prima uz povoljne uvjete sliedeće vrsti osiguranja:

I. Na ljudski život:

1. Osiguranja glavica za slučaj doživljaja i smrti.
2. Osiguranja miraža.
3. Osiguranja životnih renta.

II. Protiv šteta od požara:

1. OSIGURANJA ZGRADA (kuća, gospodarskih zgrada, tvornica, industrijalnih poduzeća).
2. OSIGURANJA POKRETNINA (pokućstva, dućanske robe, go-
spodarskih strojeva, blaga itd.).
3. OSIGURANJA POLJSKIH PLODINA (žita, sijena itd.).

III. Staklenih ploča protiv razlupanja.

Zadruga imovina u svim odjelima iznosi	K 2,713.674-13
Od toga temeljna glavica	K 800.000-—
Godišnji prihod premije	K 1,363.040-89
Isplaćene odštete	K 4,970.238-48

Sposobni posrednici i akviziteri primaju se uz povoljne uvjete.

Zastupstvo za Šibenik i okolicu
VLADIMIR KULIĆ - ŠIBENIK

SPUŽAVA

... RAFINIRANIH I PROSTIH ...

svake veličine i oblika

za sve moguće potrebe te za toilette

imade veliku zalihu

SPUŽVARSKA ZADRUGA

U KRAPNJU

Naručbe adresirati na:

Spuzvarska Zadruga - Šibenik.

PRVORAZREDNOM DIPLOMOM I ZLATNOM MEDALJOM
 :: NA RIMSKOJ I BRUSELSKOJ IZLOŽBI NAGRADJENA ::

TVORNICA VOŠTANIH SVIEĆA

VLADIMIR KULIĆ ŠIBENIK

PREPORUČA SVOJE PROIZVODE P. N. gg. ŽUPNICIMA, CRKOVINARSTVIMA
 I BRATOVŠTINAMA.

POZOR! Na sve naručbe što se prime inicijativom Hrv. kat.
 - nar. djačtva, na korist njihovu davam 5%.

- - GRADJEVNO PODUZEĆE - -

PETAR BLASOTTI & FRANO ŠKOTON
 IZPITANI ZIDARSKI MAJSTOR - - ŠIBENIK

PODUZIMLJE SVAKU VRST GRADJEVNIH RADNJA I POPRAVAKA. —
 SPECIJALISTA U GRADNJI ŠTEDNJAKA (SPARHETA) I SOBNIH PEĆI
 PODUZIMLJE ČVRSTE RADNJE U CEMENT BETON (EIZENBETON) BEZ
 POTREBE ŽELJEZNIH GREDA. — POSEBNA KANCELARIJA ZA NACRTE
 I TREBOVNIKE KUĆA PASINI PUT SUDISTA.